

DECIZIE

nr. 11/18din 16.07.2020

Cu privire la aprobarea Strategiei
municipale pentru protecția drepturilor
copilului 2020-2025

Având în vedere nota informativă a Direcției municipale pentru protecția drepturilor copilului, în scopul aprobării Strategiei municipale de protecție a drepturilor copilului, conform prevederilor Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, ținând cont de prevederile Hotărârii de Guvern nr.434/2014 „Privind aprobarea Strategiei pentru protecția copilului pe anii 2014-2020” și a Hotărârii de Guvern nr.835/2016 „Cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru anii 2016-2020 privind implementarea Strategiei pentru protecția copilului pe anii 2014-2020”, în scopul implementării Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă, în temeiul Legii nr.338 din 15.12.1994 „Privind drepturile copilului”, Legii nr.140 din 14.06.2013 „Privind protecția specială a copiilor cu risc și a copiilor separați de părinți”, Legii nr.123 din 18.06.2010 cu „Privire la serviciile sociale”, conform Rezoluției Guvernului nr.270 din 08.04.2014, Legii nr.436 din 28.12.2006 „Privind administrația publică locală, Legii nr.136 din 17.06.2016 „Privind statutul municipiului Chișinău”, Consiliul municipal Chișinău **DECIDE:**

1. Se aprobă Strategia municipală pentru protecția drepturilor copilului 2020 – 2025, conform anexei.
2. Direcția Municipală pentru Protecția Drepturilor Copilului va elabora, până la data de 31.12.2020, Planul de acțiuni în vederea implementării Strategiei municipale pentru protecția drepturilor copilului 2020-2025.
3. Direcția relații cu publicul și buget civil va informa, prin intermediul mass-mediei, în termen de 5 zile, prevederile prezentei decizii.
4. Controlul executării prezentei decizii se pune în sarcina viceprimarului de ramură.

PREȘEDINTE DE ȘEDINȚĂ

Popa ZINAIDA

SECRETAR INTERIMAR AL CONSILIULUI

Adrian TALMACI





la decizia Consiliului municipal Chișinău
nr. 11/18 din 16 iulie 2020

STRATEGIA
municipală pentru protecția drepturilor copilului 2020-2025

CUPRINS

Capitolul I: Introducere	2
Capitolul II: Contextul protecției drepturilor copilului în mun. Chișinău	3
Capitolul III: Noțiuni, Viziune, Principii și Beneficiari	12
Capitolul IV: Strategia.....	15
Capitolul V: Resurse financiare potențiale și alocate.....	18
Capitolul VI: Cadrul instituțional de implementare	18
Capitolul VII: Sistem de monitorizare și proceduri de monitorizare	18
Capitolul VIII: Analiza riscurilor	19



Capitolul I: Introducere

Strategia municipală pentru protecția drepturilor copilului este primul exercițiu de acest gen odată realizat în mun. Chișinău. Documentul este rezultatul unui proces amplu de consultare cu subdiviziuni ale Consiliului Municipal Chișinău, dar și societatea civilă. Peste 40 de specialiști au fost consultați în cadrul mai multor interviuri aprofundate, focus grupuri, discuții. La fel a fost realizată o documentare aprofundată de birou (rapoarte și date statistice care cuprind perioada 2014-2018). Proiectul de document a fost avizat în două etape în cadrul cărora au fost înregistrate avizele a 18 autorități publice naționale, locale și organizații ale societății civile.

Dificultățile principale adresate în procesul de consultare au ținut de: întreruperea procesului din cauza alegerilor locale și ulterior din cauza situației din municipiu legată de COVID19, inconsistența unor date statistice, lipsa practicii de elaborare de documente similare, provocări în asigurarea participării etc.

În rezultatul acestui proces au fost identificate trei dimensiuni care necesită atenție deosebită din partea Consiliului municipal Chișinău în următorii 5 ani: 1) Prevenirea și combaterea violenței, exploatării și traficului în toate mediile, precum și a excluziunii sociale a grupurilor vulnerabile/subreprezentate; 2) Asigurarea dreptului la familie pentru fiecare copil; 3) Consolidarea sistemului de protecție a copilului din mun. Chișinău. Toate acestea, adresate la timp și într-o măsură eficientă, vor asigura un mediu prietenos și incluziv capabil să asigure, respecte și protejeze drepturile fiecărui copil în mun. Chișinău.

Viziunea și obiectivele viitoarei strategii se înscriu în prevederile Strategiei Naționale pentru protecția copilului 2020¹, Planul de acțiuni pentru anii 2016-2020 privind implementarea Strategiei pentru protecția copilului pe anii 2014-2020², precum și cele ale Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă³ și altele. În contextul Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (*în continuare ODD*), Strategia răspunde în special la ODD1 – Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context, ODD3 – Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă, ODD4 – Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți, ODD5 – Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor, ODD8 - Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți; ODD10 – Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta; ODD16 – Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile.

Strategia este un document intersectorial, implementarea căruia ține de responsabilitatea diferitor sectoare. Din acest considerent un Comitet coordonator fără personalitate juridică, cu rol decizional strategic în procesul de implementare, monitorizare și evaluare urmează a fi instituit de către CMC.

¹ HG 434 din 10.06.2014 privind aprobarea Strategiei pentru protecția copilului pe anii 2014-2020. Disponibil la: <http://lex.justice.md/md/353459/>

² HG 835 din 04.07.2016 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru anii 2016-2020 privind implementarea Strategiei pentru protecția copilului pe anii 2014-2020. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=93739&lang=ro

³ https://www.md.undp.org/content/moldova/en/home/library/sdg/na_ionalizarea-agendei-de-dezvoltare-durabil-in-contextul-republ/ghid-privind-na_ionalizarea-obiectivelor-de-dezvoltare-durabil.html

Capitolul II: Contextul protecției drepturilor copilului în mun. Chișinău

Copiii constituie aproximativ 16% din populația totală a municipiului Chișinău, înregistrând în ultimii 5 ani o ușoară descreștere.

Municipiul Chișinău, considerat unitate administrativ-teritorială de nivelul al doilea, este constituit din orașul Chișinău, cu o populație totală de 689.965 de locuitori și 18 suburbii, inclusiv 6 orașe - unități administrativ-teritoriale de nivelul întâi (Durlești, Vatra, Codru, Cricova, Vadul lui Vodă și Sîngera) cu o populație totală de 60.495 de locuitori, precum și 12 sate/ comune – unități administrativ-teritoriale de nivelul întâi (Băcioi, Condrița, Ghidighici, Trușeni, Bubuieci, Budești, Colonița, Cruzești, Tohatin, Ciorescu, Grătiești și Stăuceni), cu o populație totală de 75.446 de locuitori.

Populația de copii în municipiul Chișinău constituie 15,56% din populația totală a municipiului (825 906 locuitori), înregistrând o ușoară descreștere, de la 129 796 de copii la 1 ianuarie 2014, la 128 536 de copii la 1 ianuarie 2018. Aproximativ 79% din copii locuiesc în orașul Chișinău, iar 21% - în suburbii, inclusiv 9% - în cele 6 orașe și 12% - în cele 12 sate/ comune suburbane.

Numărul de copii în sistemul de învățământ general în ultimii 5 ani în municipiul Chișinău este în creștere.

Sistemul de învățământ general (preșcolar, primar și secundar, extrașcolar) în mun. Chișinău cuprindea în anul de studii 2018-2019 un număr de 326 de entități educaționale, inclusiv 150 de instituții de educație timpurie, 9 școli primare – grădinițe, 6 școli primare, 1 gimnaziu - grădiniță, 28 de gimnazii, 83 de licee teoretice, 5 instituții de învățământ special, 27 de instituții de învățământ extrașcolar (centre de creație, școli sportive etc.), 1 centru municipal de instruire pentru copii și adolescenți⁴.

În anul de studii 2014-2015, învățământul preșcolar număra 32 597 de copii – cu 5 076 de copii mai puțin decât în anul de studii 2018-2019, iar învățământul primar și secundar - 78 382 de copii – cu 9 147 de copii mai puțin decât în anul de studii 2018-2019⁵. Aproximativ 17% dintre elevi (20 596 de copii în anul de studii 2017-2018 și 21 345 de copii – în anul de studii 2018-2019) frecventează instituțiile de învățământ extrașcolar: centre de creație, școli sportive etc.

În ultimii 11 ani (2008-2019), cel puțin 17 318 elevi au părăsit sistemul municipal de învățământ primar și secundar pe motivul emigrării împreună cu familiile lor în străinătate. Uneori, asemenea cazuri apar raportate drept abandon sau absenteism pe motiv că părinții nu au ridicat dosarele copiilor de la instituția de învățământ.

Sistemul de învățământ general în municipiul Chișinău încă mai îndeplinește funcții de îngrijire alternativă a copiilor separați de părinți, contrar cadrului legal privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți⁶ precum și a angajamentelor asumate de reorganizare a instituțiilor de tip rezidențial^{7 8}.

⁴ Sistemul educațional municipal Chișinău în cifre și fapte, anul de studii 2018-2019. Disponibil la: https://chisinauedu.md/sites/default/files/files/raport_activitate_DGETS_anul_de_studii_2018-2019_0.pdf

⁵ Rapoarte de activitate a instituțiilor de învățământ general din municipiul Chișinău. Disponibil la: <https://chisinauedu.md/node/3166>

⁶ Legea 140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110518&lang=ro

⁷ HG 434 din 10.06.2014 privind aprobarea Strategiei pentru protecția copilului pe anii 2014-2020. Disponibil la: <http://lex.justice.md/md/353459/>

Rețeaua instituțiilor de învățământ primar și secundar din municipiul Chișinău include și un gimnaziu internat în care copiii sunt plasați atât prin dispoziția autorității tutelare, cât și la solicitarea (cererea) părinților sau altor îngrijitori. Aproximativ jumătate din elevii acestui gimnaziu sunt rămași/ sau rămași temporar fără îngrijirea părintească.

Dinamica numărului de elevi în această instituție⁹ este în continuă descreștere: de la puțin peste 200 de copii în anul de studii 2014-2015, la 131 în 2019-2020. Rata elevilor în clasele primare în respectiva instituție, este la fel în descreștere de la 35% din numărul total de elevi - în anul de studii 2017-2018 la 23% - în anul de studii 2019-2020.

În vara anului 2019, Consiliul Municipal Chișinău (*în continuare* – CMC) a adoptat Decizia 3/15 cu privire la asigurarea funcționării Gimnaziului internat nr.3¹⁰ care, între altele păstrează statutul actual al instituției și impune autorității tutelare din Chișinău – Direcției Municipale pentru Protecția Drepturilor Copilului (*în continuare* DMPDC) să asigure completarea claselor cu componenta rezidențială.

Abandonul școlar în municipiul Chișinău, deși considerat problemă, este documentat și adresat segmentar.

Rezultatele unui control tematic realizat la începutul anului calendaristic 2015¹¹ de către Direcția Generală Educație Tineret și Sport (*în continuare* DGETS) indica în mun. Chișinău 5 copii neșcolarizați, 11 copii care abandonase studiile și 5 copii cu risc de abandon. Aproape toate Rapoartele publice de activitate pe fiecare instituție de învățământ din municipiu (de exemplu pentru anul de studii 2016-2017¹²) indică la abandon școlar o lipsă de asemenea cazuri. Evidențele DMPDC indică în 2014 un număr de 8 cazuri de abandon școlar, în 2015 – 21 de cazuri, iar în 2016 – 28 de cazuri¹³.

La sfârșitul anului de studii 2018-2019, în instituțiile de învățământ primar și secundar din municipiu, au fost identificați 38 de elevi aflați în situație de abandon școlar (diminuare de 24% față de luna decembrie 2018)¹⁴. Provocările de bază în întoarcerea acestor copii pe băncile școlii, din perspectiva DGETS, țin de lipsa unui loc stabil de trai, în unele cazuri, precum și neglijarea obligațiilor parentale, în altele. Mai mult ca atât, DGETS consideră drept soluție crearea unei instituții în care să fie școlarizați copiii originari din Chișinău, dar și din țară care au abandonat sau sunt în risc de abandon școlar, deși un studiu sau o evaluare care să confirme sau infirme această propunere lipsește.

Alte soluții pentru asemenea copii, inclusiv abordarea din perspectiva cerințelor educative speciale, sunt considerate în mare de societatea civilă și mai puțin de autorități.

⁸ HG 835 din 04.07.2016 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru anii 2016-2020 privind implementarea Strategiei pentru protecția copilului pe anii 2014-2020. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=93739&lang=ro

⁹ Rapoarte de activitate a instituțiilor de învățământ general din municipiul Chișinău. Disponibil la: <https://chisinauedu.md/node/3166>

¹⁰ Decizia CMC nr.3/15 din 05.07.2019 Cu privire la asigurarea funcționării Gimnaziului internat nr.3 din mun. Chișinău. Disponibil la: <https://www.chisinau.md/doct.php?l=ro&idc=408&id=26701&t=/Consiliul/Activitatea-Consiliului/Decizii-CMC/Decizia-nr-315-din-05-iulie-2019-Cu-privire-la-asigurarea-functiei-Gimnaziului-internat-nr-3-din-municipiul-Chiinau>

¹¹ Sinteza rezultatelor controlului tematic privind prevenirea abandonului școlar în instituțiile de învățământ preuniversitar din municipiu. DGETS, 2015. Disponibil la: <https://chisinauedu.md/node/71>

¹² Rapoartele de activitate a instituțiilor de învățământ general pe anul de studii 2016-2017. Disponibil la <https://chisinauedu.md/node/3166>

¹³ Rapoartele statistice ale DMPDC pe anii 2014, 2015, 2016 disponibile la: <http://dmpdc.md/rapoarte-de-activitate/>

¹⁴ Sistemul educațional municipal Chișinău în cifre și fapte, anul de studii 2018-2019. Disponibil la: https://chisinauedu.md/sites/default/files/files/raport_activitate_DGETS_anul_de_studii_2018-2019_0.pdf

Tot mai multe sesizări privind cazurile de abuz, neglijare, exploatare și trafic sunt înregistrate de autoritatea tutelară din Chișinău. Cele mai multe suspexții sunt sesizate de sistemul de sănătate și de către poliție, urmate de autosesizări, precum și de sesizările din sistemul de educație.

Începând cu anul 2014, conform HG 270/ 2014¹⁵, autoritatea tutelară în mun. Chișinău are obligația de a înregistra toate sesizările privind cazurile de abuz, neglijare, exploatare și trafic din municipiu direct identificate, precum și cele referite de alte instituții publice și private, sau persoane fizice. În perioada 2014-2018 numărul de asemenea cazuri reflectate în evidențele DMPDC este în creștere, de la 314 în 2014 la 599 în 2018¹⁶.

Conform tipurilor de violență, prevalează sesizările de neglijare (cu o creștere de la 153 de cazuri în 2014, la 275 – în 2018), urmate de cele de abuz fizic cu 74 de cazuri înregistrate în 2015 și o creștere până la 242 de cazuri – în 2018. Pe locul trei se situează sesizările pe cazuri de abuz psihologic, care la fel sunt în creștere de la 28 în 2015, la 76 în 2018. În perioada respectivă se înregistrează o descreștere doar a numărului de sesizări pe cazurile de abuz sexual (de la 17 cazuri în 2015, la 5 – în 2018), deși cu referire la acest capitol datele sunt contradictorii indicând discrepanțe între evidențele autorității tutelare și cele, de exemplu, ale poliției.

Cercetarea recentă¹⁷ a fenomenului bullying-ului în mediul educațional menționează că fiecare al 2-lea elev din clasele VI-XII din Republica Moldova consideră că în clasa lui/ ei există cel puțin un coleg sau câțiva cu care ceilalți evită să discute sau să prietenească și această situație este mai frecvent întâlnită în mun. Chișinău.

Cele mai multe suspexții sunt sesizate de către sistemele de sănătate și de către poliție, urmate de autosesizările (identificarea) autorității tutelare și sesizările venite de la persoane fizice. Pe locul patru în acest clasament se plasează sesizările despre suspexții de abuz, neglijare, exploatare și trafic referite de sistemul de educație. Spre exemplu, numărul acestora este în creștere constantă: de la 153 - în 2013-2014, la 308 – în 2018-2019. În mare parte, în urma evaluării finale, aceste cazuri sunt examinate în cadrul instituției de învățământ și doar cele mai complicate sunt inclusiv referite.

Între 2014 și 2016 rata sesizărilor neconfirmate de către autoritatea tutelară era în descreștere, de la aproximativ 14% (în 2014) la 9% (în 2015 și 2016). În 2017 și 2018, rata deciziilor de clasare a sesizărilor, după evaluarea inițială, este în creștere, de la 37% la, respectiv 39%.

În 2017 și 2018 cele mai multe cazuri asistate de autoritatea tutelară municipală conform HG 270/ 2014¹⁸ s-au referit la neglijare (151 și respectiv 172), urmate de cele de abuz fizic (108 și 127) și psihologic (70 și 37). Cazuri asistate de abuz sexual în 2017 au fost 3, iar în 2018 – 2. Evidențele sunt puțin sau deloc informative cu referire la tipul de servicii disponibile copiilor

¹⁵ HG 270 din 08.04.2014 cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=18619&lang=ro

¹⁶ Rapoartele statistice ale DMPDC pe anii 2014, 2015, 2016, 2017 și 2018. Disponibil la: <http://dmpdc.md/rapoarte-de-activitate/>

¹⁷ Bullying-ul în rândul adolescenților din Republica Moldova. SocioPolis și UNICEF, Chișinău 2019. Disponibil la:

<https://www.unicef.org/moldova/media/3146/file/Bullying-ul%20%C3%AEn%20%C3%A2ndul%20adolescen%C8%9Bilor%20din%20Republica%20Moldova.pdf>

¹⁸ HG 270 din 08.04.2014 cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=18619&lang=ro

victime și sau martori ale violenței, precum și gradul de acoperire a necesităților cu asemenea servicii.

Mecanismul de referire și analiza sectorială a sesizărilor indică asupra unor inadvertențe în statistici, care, cu siguranță, își au reflecția asupra bunăstării fiecărui copil în parte. Lipsește un sistem de monitorizare electronică lineară la nivel de municipiu a tuturor sesizărilor pe cazurile de abuz, neglijare, exploatare și trafic al copiilor, dar și a intervențiilor pe fiecare caz în parte. La fel, sunt lipsă sau abia în proces de elaborare Politicile instituționale de Protecție a Copilului. Asemenea documente elaborate participativ și aprobate corespunzător care să conțină prevederi legate de prevenirea violenței în mediul instituțional respectiv, modalitățile de identificare și de raportare a cazurilor de violență etc. se întâlnesc rar în instituțiile de învățământ din Chișinău, precum și în cele de îngrijire și protecție a copilului.

Anual în municipiul Chișinău tot mai mulți copii sunt separați de părinți¹⁹: de la 317 în 2014, la 994 – în 2018.

DMPDC gestionează anual între 1862 (în 2014) și 2671 (în 2018) de asemenea cazuri. Cei mai mulți copii separați de părinți sunt înregistrați în mediul urban al mun. Chișinău (între 225 de cazuri noi – în 2014 și 435 – în 2018). Diferența dintre fete și băieți nu este semnificativă. Copiii cu vârsta de 7-15 ani sunt cel mai des separați de părinți. Ponderea acestora în numărul total de cazuri nou-înregistrate anual este în creștere de la 45,42% în 2014 la 64,42% - în 2019. Ponderea numărului de copii de 0-2 ani separați de părinți anual este în descreștere de la 11,67% (37 de cazuri noi) în 2014, la 6,1% (53 de cazuri noi) în 2019, deși în cifre absolute numărul acestor cazuri rămâne aproape același. Ponderea numărului de copii cu dizabilități în numărul total de cazuri nou-înregistrate este în creștere ușoară, însă nu depășește 7% anual.

Motivul principal de separare a copiilor de părinți în municipiul Chișinău rămâne plecarea singurului/ ambilor părinți peste hotare.

În perioada 2014-2019, ponderea cazurilor nou-înregistrate de copii rămași singuri acasă (cu singurul/ ambii părinți plecați peste hotare) în rândul copiilor separați de părinți este anual în creștere de la 22,4% la 83,4%. Alte motive de separare sunt legate de neglijarea obligațiilor parentale și violența față de copii, urmate de lipsa părinților de acasă (dispăruți fără urmă, bolnavi, în detenție), precum și decesul acestora.

Tutela/ Curatela este măsura de îngrijire alternativă de tip familial cel mai des aplicată pentru protecția și îngrijirea copiilor rămași fără îngrijirea părinților în mun. Chișinău. Cu toate acestea, numărul copiilor plasați spre îngrijire alternativă de tip instituțional este în creștere.

Ponderea numărului de copii plasați spre îngrijire sub tutelă/ curatelă înregistrează o creștere constantă, de la 56% din cazuri nou înregistrate în 2014, la 81,4% - în 2016, urmată de o descreștere continuă până la 37% - în 2019. De cele mai multe ori, rolul tutorilor/ curatorilor și-l asumă membrii familiei extinse (bunici, unchi/ mătuși, frați/ surori mai mari etc.).

Copiii rămași fără îngrijire părintească beneficiază și de alte forme de îngrijire alternativă, inclusiv cele de tip familial (Asistență Parentală Profesionistă, Casă de copii de tip familial), dar și instituțional (Centre de plasament, Case comunitare, Gimnaziul-internat nr.3). Plasamentele în

¹⁹ Sintagma "copii separați de părinți" conformă art.3 Legea 140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți. Disponibil la: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=106289&lang=ro

îngrijire de tip instituțional sunt aplicate mai des decât cele de tip familial. La fel și în cazul plasamentelor de urgență, rămân prioritare cele de tip instituțional față de cele de tip familial.

Majoritatea copiilor mici (în special cei din grupul de vârstă de 0-3 ani) în cazul plasamentelor de urgență sunt orientați spre serviciile de îngrijire de tip instituțional, motive fiind multe, inclusiv mărirea indemnizațiilor de îngrijire disproporționate în raport cu necesitățile de îngrijire a asemenea copii, dar și proceduri care durează în timp pentru a asigura continuitatea îngrijirii de către asistentul parental dacă acesta este angajat în câmpul muncii.

Serviciul de Asistență Parentală Profesionistă în mun. Chișinău s-a dezvoltat rapid, la sfârșitul anului 2015 înregistrând 40 de asistenți parentali profesioniști, majoritatea originari din zonele urbane ale municipiului. Începând cu 2016 numărul acestora este, însă, în continuă descreștere (34 de persoane în 2018 și 38 - în 2019) cu mici fluctuații. Dinamica acreditării noilor candidați este modestă: 6 asistenți parentali profesioniști în 2015, 4 - în 2016, câte 3 - în 2017 și 2018 și 9 - în 2019.

Începând cu 2015 în mun. Chișinău au fost create 2 Case comunitare, inclusiv una destinată îngrijirii alternative a copiilor cu dizabilități severe. În 2019 au fost instituite și două Case de copii de tip familial.

Deși, dinamica dezvoltării serviciilor de îngrijire alternativă este una pozitivă, câteva provocări, totuși, sunt mai puțin adresate: spectrul de servicii de îngrijire alternativă nu acoperă necesitatea adolescenților și tinerilor care părăsesc sistemul de îngrijire alternativă, a copiilor cu dizabilități; regulamente depășite; standarde de finanțare care nu reflectă realitatea (în special pentru asistența copiilor mici și a copiilor cu dizabilități) etc.

Tot mai multe familii cu copii apelează pentru asistență din partea autorităților.

Tot mai mulți copii din familii defavorizate primesc anual suport sub formă de ajutoare umanitare și asistență financiară din partea DMPDC sau din partea Fondului de susținere socială a populației (până în 2017): de la 3824 de copii în 2015, la 5644 de copii în 2018. Doar de ajutor bănesc în cadrul Serviciului de sprijin familial secundar au beneficiat în 2019 cel puțin 1783 de copii din 808 familii, comparativ cu 1423 de copii din 643 de familii în 2018 și 109 copii din 62 de familii - în 2017²⁰.

Un șir de familii cu copii beneficiare de asemenea suport, fie au copii cu dizabilități (951 de familii - în 2015, 827 - în 2016, 791 - în 2017 și 961 - în 2018), fie unul sau ambii părinți sunt cu dizabilități (204 - în 2015, 205 - în 2016, 197 - în 2017 și 213 - în 2018).

Anual, elevii din familii social-dezavantajate beneficiază de ajutoare materiale unice pentru școlarizare, subvenții pentru închirierea manualelor, asigurarea cu alimentație gratuită, scutire integrală de plată pentru odihna estivală. Conform Sistemului Informațional de Management în Educație²¹, în mun. Chișinău în anii de studii 2018-2019 și 2019-2020, 4% - 5% dintre toți elevii municipiului sunt considerați în situație de risc.

²⁰ Datele statistice au fost extrase din Rapoartele statistice ale DMPDC pe anii 2014, 2015, 2016, 2017 și 2018. Disponibil la: <http://dmpdc.md/rapoarte-de-activitate/>

²¹ Sistemul Informațional de Management în Educație. MECC. Disponibil la: <http://sime.md>

În 2018, în mun. Chișinău 376 de familii cu copii au fost beneficiare de Ajutor social, iar alte 388 de familii au beneficiat de ajutor social pentru perioada rece a anului²². Adicional sistemul de protecție socială oferă: 1) ajutor unic în mărime de 2000 de lei pentru nașterea celui de al treilea copil și următorilor născuți; 2) suport financiar lunar în mărime de 700 de lei pentru familii cu trei și mai mulți copii în instituțiile de educație timpurie; 3) ajutor materiale prin intermediul programelor cu destinație specială (de exemplu de ziua internațională a persoanelor cu dizabilități).

Cercetări sau statistici colectate linear spre a fi folosite pentru planificarea politicilor în acest sens în municipiul Chișinău sunt lipsă. La fel, este puțin clară coordonarea intersectorială între sectorul de protecție socială și cel de protecție a copilului pentru asistența familiilor cu copii în situație de risc.

Serviciile de suport pentru familii cu copii nu acoperă toate necesitățile municipiului Chișinău.

Pentru prevenirea separării copiilor de familie municipiul Chișinău dispune de un șir de servicii, inclusiv, de exemplu, serviciul de creșă socială (cu puțin peste 40 de locuri) destinat mămiciilor singure cu copii mici, accesul la care este asigurat prin intermediul Comisiei municipale pentru protecția copilului aflat în dificultate.

DMPDC mai oferă familiilor cu copii din orașul Chișinău acces la rețeaua de Centre comunitare pentru copii și tineri (*în continuare CCCT*), funcționale, dintre care sunt puțin peste 30. Starea fizică a spațiilor acestora necesită reparații, unele – consistente. Numărul mediu de copii care frecvența aceste centre în 2014 constituia puțin peste 160 de copii/ centru, iar în 2015 – 178. Începând cu 2016 numărul total al copiilor care beneficiază de activități în CCCT este în descreștere de la 7419, la 3367 – în 2018 și ține, inclusiv de diminuarea numărului de centre active în perioada de referință. Programul de activitate al CCCT are un profil preponderent orientat spre activități socio-educative, cultural-artistice și sportive, nu întotdeauna aplicabile adolescenților și tinerilor, cu o componentă de asistență socială ușor lipsă.

DMPDC a adaptat unele dintre aceste Centre la necesitățile stringente ale sistemului de protecție a copilului, transformându-le în servicii de reabilitare pentru copii cu dizabilități. În același timp, oferta respectivă rămâne limitată și nu acoperă necesitățile familiilor cu copii cu dizabilități din întreg municipiul Chișinău²³. Mai mult ca atât, rețeaua de CCCT nu acoperă nici necesitățile cartierelor nou-construite, aceasta fiind plasată preponderent în locațiile construite până la 1990.

Pentru suportul familiilor cu copii cu dizabilități, DMPDC dispune și de un serviciu de asistență personală. La sfârșitul anului 2018, un număr de 347 de copii cu dizabilități beneficiau de acesta. Oferta existentă a acestui serviciu este mult mai mică comparativ cu cererea²⁴. În scopul acoperirii necesităților, DMPDC a creat un serviciu de Echipă mobilă care, însă, poate asigura suport pentru 25 de copii cu dizabilități concomitent. Provocarea principală în activitatea acestuia este disponibilitatea unui mijloc de transport adaptat, dar și suplinirea pozițiilor vacante.

Conform evidențelor DMPDC, în mun. Chișinău se înregistrează o creștere a numărului copiilor în conflict cu legea, de la 313 în 2014 la 334 în 2018. Referirile, de obicei, sunt din

²² DGASS, date comunicate consultantului pe data de 31.01.2019.

²³ Date colectate în cadrul consultărilor publice.

²⁴ Informația colectată în procesul de consultări publice.

partea Biroului Probațiune, dar și de la Poliție. Cei mai mulți dintre acești copii au săvârșit încălcări administrative. Există însă și copii care au săvârșit infracțiuni penale: 109 copii în evidență la sfârșitul anului 2014, 70 – în 2015, 68 – în 2016, 41 în 2017 și 69 – în 2018.

În 2019 municipiul Chișinău, pe mai multe genuri de infracțiuni săvârșite cu participare sau de către minori este la începutul listei, inclusiv: 2 din 4 omoruri; 11 din 39 de jafuri; 11 din 22 de acte de huliganism. La fel, 1 din cele 12 infracțiuni de gen sexual săvârșite de/ cu participarea minorilor s-a întâmplat la fel în Chișinău²⁵. Patru cazuri de suicid din 14 înregistrate în țară în 2019, s-au întâmplat la fel în Chișinău; cel puțin 1 caz din cele 4 este al unui copil care a mai avut tentative similare în trecut.

Fuga de la domiciliu este un alt fenomen care pe toată țara înregistrează un trend în creștere: aproximativ 27% (241 de cazuri) din 893 de cazuri înregistrate în 2019, sunt ale copiilor care au fugit din servicii de îngrijire alternativă, atât de tip familial, cât și instituțional; de cele mai multe ori fug fetele cu vârstă între 14 și 15 ani; doar în 45% din cazuri fuga s-a întâmplat pentru prima dată; în aproape 45% din cazuri copiii sunt originari din regiuni urbane. În perioada abandonului domiciliului, cel puțin 1 asemenea copil în Chișinău a fost abuzat sexual și cel puțin 2 asemenea copii au săvârșit în Chișinău 1 infracțiune contra vieții sexuale și 1 – contra patrimoniului.

Anual, tot mai mulți copii sunt identificați în condiții de stradă în mun. Chișinău: de la 75 în 2015, la 80 în 2018.

Rata copiilor originari din Chișinău în acest grup este mai mică de 2-4 ori comparativ cu cei din alte localități ale țării: 21% (16 copii) în 2015, 39% (34 de copii) – în 2016, 17% (16 copii) – în 2017 și 26% (21 de copii) în 2018.

În anul 2018 a fost creat, prin decizia CMC, Serviciul de Asistență Stradală (*în continuare SAS*), regulamentul de funcționare al căruia este în proces de revizuire. Metodologia de activitate a serviciului nu acoperă necesitățile copiilor originari din alte localități decât Chișinău, precum și cei care nu dispun de nici un loc de trai. La fel, SAS nu oferă opțiuni pentru cazare pe timp de noapte și nici soluții de școlarizare, adaptate vârstei, cunoștințelor și necesităților acestor copii/ tineri. Ca și pentru multe alte servicii, o provocare este acoperirea necesităților de personal, dar și coordonarea intersectorială, inclusiv cu societatea civilă, activă pe dimensiunea asistenței copiilor în situație de stradă.

Sistemul de protecție a drepturilor copilului în mun. Chișinău este multidimensional, înregistrând, pe alocuri, suprapuneri de competențe în interiorul sectorului sau între sectoare.

Consiliul Municipal Chișinău este singurul dintre autoritățile similare de nivelul doi din țară care are în subordine o structură specializată în protecția drepturilor copilului - **Direcția municipală pentru protecția drepturilor copilului**. Conform Legii nr. 136/2016 privind statutul municipiului Chișinău²⁶, CMC aprobă, la propunerea Primarului General al municipiului Chișinău, regulamentul de organizare și funcționare a DMPDC și a altor direcții municipale, efectivul-limită de personal și organigrama, schema de salarizare, suma totală a cheltuielilor necesare pentru asigurarea activității instituției în conformitate cu prevederile bugetului

²⁵ Datele statistice au fost extrase din Notă informativă cu privire la starea delincvenței juvenile și activitatea pe domeniul siguranță copii pe parcursul a 12 luni ale anului 2019. DGSP a IGP, Disponibil la:

http://politia.md/sites/default/files/ni_ssc_12_luni_anul_2019_finala.pdf, precum și din Rapoartele statistice ale DMPDC pe anii 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 disponibile la <http://dmpdc.md/rapoarte-de-activitate/>

²⁶ <http://lex.justice.md/md/366632/>

municipal, precum și pentru înființarea, reorganizarea sau lichidarea subdiviziunilor acestora. CMC decide cu privire la măsurile de protecție socială și acordarea de ajutor unor categorii de populație. De asemenea, aprobă, în condițiile legii, strategii, prognoze, planuri și programe de dezvoltare social-economică a municipiului, inclusiv de dezvoltare și îmbunătățire a sistemului municipal de protecție a copilului.

Conform aceeași legi, **Primarul General al municipiului Chișinău** exercită, în numele CMC, funcția de autoritate tutelară și supraveghează activitatea tutorilor și a curatorilor, coordonează activitatea de asistență socială și contribuie la realizarea măsurilor de asistență socială și ajutor social privind copiii și familiile cu mulți copii.

Pretorul este persoană cu funcție de demnitate publică și exercită, în numele Primarului General, funcțiile de tutelă și curatelă, supraveghează activitatea tutorilor și curatorilor din cadrul Direcțiile pentru Protecția Drepturilor Copilului de sector, conduce comisia pentru minori și coordonează, în condițiile legii, activitatea de asistență socială (lit. p) art.20, Legea 136/ 2016).

Prin misiunea, obiectivele, serviciile furnizate și beneficiarii săi, **Direcția municipală pentru protecția drepturilor copilului** este instituția publică responsabilă de protecția drepturilor copilului în municipiul Chișinău. Conform normelor în vigoare, DMPDC are funcții de autoritate tutelară teritorială și locală, deși, acestea sunt vag delimitate în documentele de funcționare. În activitatea sa, DMPDC cooperează și își coordonează eforturile cu alte structuri municipale, în special din domeniile asistenței sociale, sănătății, educației, siguranței publice, atât la nivel municipal, cât și la nivel local – de comunități suburbane.

Alături de DMPDC, în subordinea CMC activează și **Direcția generală asistență socială și sănătate** (*în continuare DGASS*), entitate care oferă, între altele, servicii și prestații sociale populației vulnerabile (adulți, vârstnici), inclusiv familiilor cu copii. Ambele direcții (DMPDC și DGASS) au în structura lor servicii sociale similare (de exemplu cel de asistență socială comunitară sau cel de asistență personală), însă, categorii diferite de beneficiari. În același timp, doar DGASS gestionează accesul la prestația de ajutor social de care beneficiază și familiile cu copii.

Sistemul de educație, tineret și sport în municipiul Chișinău este gestionat de **Direcția generală educație, tineret și sport**²⁷, subordonată, de asemenea, CMC. DGETS asigură dreptul la educație pentru toți copiii din mun. Chișinău, inclusiv a copiilor plasați în îngrijire alternativă în gimnaziul-internat nr.3.

Sistemul municipal de protecție a copilului este completat de activitatea **Direcției de Poliție**²⁸ a municipiului Chișinău din subordinea Inspectoratului General al Poliției. Atribuțiile acestei subdiviziuni, includ, între altele, coordonarea acțiunilor de protecție a victimelor violenței în familie și supravegherea executării ordonanței de protecție, sprijinirea autorităților publice locale în activitățile de protecție a drepturilor omului, colaborarea cu instituțiile de învățământ în scopul prevenirii infracțiunilor și asigurării siguranței personale.

²⁷ Pagina oficială a Direcției Generale Educație, Cultură, Tineret și Sport a mun. Chișinău. Disponibil la: <https://chisinauedu.md/>

²⁸ Pagina oficială a Poliției mun. Chișinău. Disponibil la: <http://politiacapitalei.md>

Platformele de cooperare intersectorială în domeniul protecției copilului existente funcționează cu dificultate sau aproape deloc.

Conform cerințelor cadrului normativ de protecție a copiilor separați de părinți, dar și în contextul prevenirii separării de familie, în mun. Chișinău, în subordinea CMC funcționează **Comisia municipală pentru protecția copilului aflat în dificultate**²⁹, responsabilă de eliberarea avizelor pentru aprobarea măsurilor de sprijin familial privind depășirea situațiilor de risc și prevenirea separării copilului de familie, precum și a măsurilor de protecție a copilului separat de părinți. Componenta actuală a Comisiei include în afară de președinte (viceprimarul municipiului Chișinău) și secretar (Managerul serviciului social de sprijin pentru familiile cu copii al DMPDC), încă 10 membri (trei consilieri municipali, 5 Șefi ai DPDC de sector, 2 reprezentanți ai societății civile), contrar prevederilor p.9 al Regulamentului – cadru privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate³⁰. Provocarea principală constă în divizarea rolurilor și responsabilităților din perspectiva conflictului de interese: angajații autorității tutelare nu pot fi membri cu drept de vot în această Comisie³¹.

CMC la fel a instituit în municipiu și **Consiliul municipal pentru protecția drepturilor copilului** (în continuare CMPDC)³² care însă, este nelucrative. Deși, între atribuțiile CMPDC figurează și cele de implementare a politicilor locale de protecție a copilului, acesta nu s-a mai reunit de câțiva ani. Consilii similare instituite la nivel de sectoare, dar și în suburbii, se reunesc cu frecvență diferită, în special pentru a pune în discuție cazuri care sunt de competența Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate.

Cooperarea cu societatea civilă este multidimensională și multiaspectuală, dar, neplanificată și puțin sau deloc evaluată.

Sistemul de protecție a copilului în mun. Chișinău este sprijinit de o serie de Organizații ale Societății Civile (în continuare OSC), inclusiv ONG-uri naționale și internaționale, organizații filantropice, cluburi sportive, organizații religioase etc. Unele dintre acestea oferă municipalității suport tehnic în dezvoltarea de politici locale/ programe în sectorul de protecție a copilului, altele - prestează direct servicii pentru copii și familii. Există și entități, inclusiv grupuri de voluntari, care organizează activități sporadice, în cele mai multe cazuri, de caritate, dar care răspund la necesități individuale și urgente ale unor copii și/ sau familii, sau chiar și a unor mici comunități.

Cooperarea cu societatea civilă în mun. Chișinău este guvernată diferit: uneori se apelează la semnarea de memorandumuri de înțelegere sau acorduri de colaborare cu Primăria Municipiului Chișinău sau cu subdiviziuni ale CMC; altele – la oferirea de scrisori de susținere pentru un anumit proiect/ program sau activitate; există și exemple când lipsesc înțelegeri pentru implementarea unei activități/ acțiuni sau program.

²⁹ Decizia Consiliului Municipal Chișinău nr.2/9 din 20.11.2019 Cu privire la aprobarea într-o nouă redacție a Comisiei municipale pentru protecția copilului aflat în dificultate și a Regulamentului privind organizarea și funcționarea Comisiei. Disponibil la: <https://www.chisinau.md/doct.php?l=ro&idc=408&id=27867&t=/Consiliul/Activitatea-Consiliului/Decizii-CMC/Decizia-nr-29-din-20-noiembrie-2019-Cu-privire-la-aprobarea-intr-o-noua-redactie-a-Comisiei-municipale-pentru-protectia-copilului-aflat-in-dificultate-i-a-Regulamentului-privind-organizarea-i-funcționarea-Comisiei>

³⁰ Hotărârea de Guvern nr. 7 din 20.01.2016 cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate, art.9 al Regulamentului, <http://lex.justice.md/md/362785/>

³¹ Ordinul nr.75 din 10.05.2017 a Ministrului Muncii, Protecției Sociale, Familiei și Copilului privind organizarea și funcționarea Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate (Ghid de suport pentru aplicare practică), Chișinău 2017. Disponibil la: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/USAID_GHID_GK%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/USAID_GHID_GK%20(2).pdf)

³² Decizia 13/13 din 22.07.2004 cu privire la aprobarea Regulamentului Consiliului municipal pentru protecția drepturilor copilului

Provocarea adresată într-o măsură foarte mică sau deloc în acest context este legată de asumarea și implementarea, atât de către prestatori publici, cât și cei privați, a măsurilor de asigurare a securității copiilor față de orice act de violență, exploatare sau trafic.

Capitolul III: Noțiuni, Viziune, Principii și Beneficiari

Noțiuni

Consultările pe marginea procesului de elaborare a Strategiei au identificat, între altele, un șir de probleme de interpretare eronată sau lipsă de înțelegere a unor noțiuni din domeniul protecției drepturilor copilului și alte domenii conexe. Astfel, s-a optat pentru includerea în document a celor mai des folosite concepte și definiția acestora, tocmai pentru a face mai clar scopul în care au fost folosite.

Protecția drepturilor copilului. Copiii se nasc cu libertăți fundamentale și cu drepturi inerente oricărei ființe umane. Aceasta este premisa de bază a Convenției ONU cu privire la Drepturile Copilului. Toate drepturile copilului stabile în Convenție, sunt esențiale, indivizibile, interdependente și se asigură tuturor în măsură egală. Convenția recunoaște statutul special al copilului pornind de la condiția acestuia de persoană în creștere și dezvoltare. O astfel de recunoaștere este însoțită de instituirea obligației din partea statelor de a oferi copiilor o protecție specială și sporită, precum și obligația de a pune în practică toate drepturile prevăzute în Convenție.

Protecția copilului în accepțiunea art.19 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului reprezintă protecția copiilor împotriva violenței, exploatării, abuzurilor și neglijării atât în, cât și în afara căminului.

Sistemul de protecție a copilului este definit de UNICEF³³ drept setul de legi, politici, reglementări și servicii necesare în toate sectoarele sociale (în special bunăstarea socială, educația, sănătatea, securitatea și justiția) pentru a sprijini prevenirea și reacția la riscurile legate de protecție. Sistemul de protecție a copilului face parte din protecția socială și chiar se extind dincolo de acesta. La nivel de prevenție, obiectivul Sistemului de protecție a copilului include sprijinirea și consolidarea familiilor pentru reducerea excluziunii sociale și reducerea riscului de separare, violență și exploatare. Responsabilitățile sunt deseori împărțite între agențiile guvernamentale, serviciile oferite de autoritățile locale, furnizorii privați și grupurile comunitare, făcând coordonarea între sectoare și niveluri, inclusiv sistemele de referire de rutină etc., drept componentă necesară a sistemului eficient de protecție a copilului.

Violența conform art.19 alin.(1) din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului subînțelege toate formele de violență³⁴ fizică sau psihică, rănire sau abuz, neglijare sau tratament neglijent, maltratare sau exploatare, inclusiv abuz sexual³⁵. Copiii pot experimenta violență din partea

³³ Consiliul Economic și Social al ONU (2008), Strategia UNICEF de protecție a copilului, E/ICEF/2008/5/Rev.1, para. 12-13

³⁴ Formele de violență conform Comentariului General nr.13 (2011) la Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, sunt: neglijare sau tratament neglijent; violență psihică; violență fizică; pedepse corporale; abuz sexual și exploatare; tortura și tratamente sau pedepse inumane sau degradante; violență între copii; auto-agresiune; practici dăunătoare; violența în mass-media; violența prin intermediul tehnologiilor informaționale și de comunicare; violența instituțională și de sistem a drepturilor copilului

³⁵ Comitetul ONU pentru Drepturile Copilului, Comentariul General Nr.13 (2011): Dreptul copilului la libertate față de toate formele de violență. Disponibil la: <https://www.refworld.org/docid/4e6da4922.html>

adulților, dar și între copii. În plus, unii copii se rănesc singuri. Comitetul ONU pentru drepturile copilului recunoaște că diferite forme de violență se întâmplă concomitent.

Violență împotriva copilului în accepțiunea legislației naționale³⁶ reprezintă forme de rele tratamente aplicate de către părinți/ reprezentanții legali/ persoana în grija căreia se află copilul sau de către orice altă persoană, care produc vătămare actuală sau potențială asupra sănătății acestuia și îi pun în pericol viața, dezvoltarea, demnitatea sau moralitatea, care includ tipurile de violență definite în art. 2 din Legea Nr.45/ 2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie³⁷

Neglijare a copilului - omisiunea sau ignorarea voluntară sau involuntară a responsabilităților privind creșterea și educarea copilului, fapt care pune în pericol dezvoltarea lui fizică, mintală, spirituală, morală sau socială, integritatea lui corporală, sănătatea lui fizică sau psihică^{38 39}.

Bullying - comportament ostil/ de excludere și de luare în derâdere a cuiva, de umilire. Cuvântul „bullying” nu are o traducere exactă în limba română, însă poate fi asociat cu termenii de intimidare, terorizare, brutalizare. Fenomenul bullying este întâlnit în orice tip de comunitate, în grupuri sociale, acolo unde persoanele interacționează unele cu altele: la școală, la locul de muncă, în familie, în cartiere, în biserică, în mass-media etc.

Prelucrarea datelor cu caracter personal – orice operațiune sau serie de operațiuni care se efectuează asupra datelor cu caracter personal prin mijloace automatizate sau neautomatizate, cum ar fi colectarea, înregistrarea, organizarea, stocarea, păstrarea, restabilirea, adaptarea ori modificarea, extragerea, consultarea, utilizarea, dezvăluirea prin transmitere, diseminare sau în orice alt mod, alăturarea ori combinarea, blocarea, ștergerea sau distrugerea. Conform art. 5 al Legii nr.133/ 2011 privind protecția datelor cu caracter personal⁴⁰, prelucrarea datelor cu caracter personal se efectuează cu consimțământul subiectului datelor cu caracter personal. Respectivul consimțământ nu este cerut în cazurile în care prelucrarea este necesară pentru îndeplinirea unei obligații care îi revine operatorului conform legii.

Viziunea strategică a Consiliului municipal Chișinău în domeniul protecției drepturilor copilului:

Un mediu prietenos și incluziv capabil să asigure, respecte și protejeze drepturile fiecărui copil în mun. Chișinău.

Principii

În activitatea de protecție a drepturilor copilului și implicit de implementare a Strategiei, Consiliul Municipal Chișinău consideră cu prioritate următoarele principii:

³⁶ Art.3, Legea Nr.140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți. Disponibil la: <http://lex.justice.md/md/348972/>

³⁷ Tipurile de violență conform art. 2 din Legea Nr.45-XVI din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, sunt: violența în familie; violența fizică; violența sexuală; violența psihologică; violența spirituală; violența economică

³⁸ Art.3, Legea Nr.140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți. Disponibil la: <http://lex.justice.md/md/348972/>

³⁹ Forme de neglijare definite de *Legea Nr.140 din 14.06.2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți* sunt: neglijare alimentară; neglijare vestimentară; neglijarea igienei; neglijare medicală; neglijare educațională; neglijare emoțională; neglijare în supraveghere.

⁴⁰ Parlamentul Republicii Moldova, Legea 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal. Disponibil la: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=340495&lang=1>

Nediscriminarea

În mun. Chişinău toţi copiii sunt trataţi cu demnitate şi respect, şi în funcţie de necesităţi, indiferent de rasă, sex, religie, orientare sexuală, origine etnică, apartenenţă culturală, domiciliu sau alte criterii care pot sta la baza oricărui tip de discriminare.

Toleranţă zero faţă de orice formă de violenţă faţă de copii

Angajaţii şi voluntarii din instituţiile publice şi private pentru copii adoptă un comportament şi promovează cultura non-violenţei; Orice act de violenţă manifestat de adulţi sau copii vor fi stopate cu vehemenţă, iar adulţii care vor permite/ adopta asemenea comportamente, vor fi excluşi din sistemul de protecţie a copilului.

Celeritatea

Toate deciziile cu privire la copii, asumate de orice instituţie municipală, sunt luate cât de repede posibil.

Prioritate

Fiecare caz presupus sau real de violenţă faţă de copii este perceput şi abordat drept un caz real şi de complexitate înaltă.

Interesul superior al copilului

Toate deciziile care afectează copiii sunt luate în baza necesităţilor evaluate individual şi consideră cu prioritate interesele superioare ale copilului faţă de cele ale părinţilor/ îngrijitorilor/ instituţiilor etc.

Participarea copilului

Toate deciziile care afectează direct sau indirect un copil anume sau grupuri de copii sunt luate cu consultarea opiniei acestora în conformitate cu principiul Convenţiei ONU cu privire la Drepturile Copilului privind respectarea opiniei copilului.

Integritate

Toate instituţiile municipale sunt transparente în acţiunile care vizează drepturile copilului; acţionează consecvent, predictibil şi cu verticalitate atunci când este vorba despre cel puţin un copil; şi îşi asumă responsabilitatea deciziilor şi acţiunilor atunci când acţionează în interesul unui sau mai multor copii.

Beneficiarii Strategiei

Toţi copiii (indiferent de starea materială a familiei, mediul de reşedinţă, apartenenţa etnică, limba vorbită, sex, vârstă, apartenenţa politică sau religioasă, starea de sănătate, caracteristicile de învăţare şi dezvoltare, comportamente antisociale sau antecedente penale etc.) din mun. Chişinău, cu accent pe copiii şi familiile în situaţie de risc, precum şi atenţie deosebită faţă de **copiii cu dizabilităţi şi copiii cu cerinţe educative speciale;**

Părinţii/ alţi îngrijitori ai copiilor (bunici, rude, tutori/ curatori, asistenţi parentali profesionişti, părinţi-educatori etc.);

Specialişti din sectorul de *protecţie a copilului* precum şi din *sectoare conexe* (educaţie, sănătate, asistenţă socială, ordine publică, justiţie, cultură, tineret etc.);

Instituțiile publice și private, Organizațiile Societății Civile, cultele religioase etc. cu activități în mun. Chișinău;

Toți cetățenii mun. Chișinău.

Capitolul IV: Strategia

Viziunea strategică:

Un mediu prietenos și incluziv capabil să asigure, respecte și protejeze drepturile fiecărui copil în mun. Chișinău.

Obiectiv general 1:

Prevenirea și combaterea violenței, exploatării și traficului de copii în toate mediile

Obiectivul specific 1.1: Informarea, sensibilizarea și educarea societății asupra riscurilor de violență, exploatare și trafic în toate mediile

Acțiuni:

- 1.1.1. Cercetarea continuă a fenomenelor violenței, exploatării și traficului în mun. Chișinău;
- 1.1.2. Implementarea campaniilor de comunicare cu impact comportamental destinate adulților (părinți, profesioniști din toate domeniile) și copiilor;
- 1.1.3. Sporirea capacităților sistemelor educațional și cel de protecție a copilului privind educația bazată pe drepturile copilului;
- 1.1.4. Dezvoltarea abilităților de viață independentă la copii și tineri.

Obiectivul specific 1.2: Îmbunătățirea mecanismului intersectorial municipal de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului

Acțiuni:

- 1.2.1. Promovarea continuă în toate mediile și prin toate mijloacele, inclusiv prin instruirea angajaților din toate sistemele, a Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului;
- 1.2.2. Crearea unui mecanism municipal de evidență electronică unică a tuturor sesizărilor pe cazurile suspecte de abuz, neglijare, exploatare și trafic al copilului, precum și de monitorizare lineară a managementului acestora, precum și a managementului cazurilor confirmate;
- 1.2.3. Dezvoltarea participativă și facilitarea adoptării în toate instituțiile (publice și private, servicii sociale, inclusiv cele de îngrijire alternativă, educaționale, de sănătate etc.) care lucrează cu și pentru copii a Politicilor interne de protecție a copilului, inclusiv a mecanismelor de plângere, și promovarea procesului de revizuire periodică participativă a acestora;
- 1.2.4. Asigurarea accesului copiilor victime ale violenței, inclusiv a copiilor victime/ martori ai infracțiunilor de abuz sexual, violență în familie și trafic, la servicii specializate de

asistență psiho-socială și de asistență integrată a copiilor victime/ martori ai infracțiunilor (de exemplu de tip Barnahus).

Obiectiv general 2:

Prevenirea și combaterea excluziunii sociale a grupurilor vulnerabile/ subreprezentate

Obiectivul specific 2.1: Asigurarea accesului echitabil la educație pentru toți copiii

Acțiuni:

- 2.1.1. Facilitarea accesului la educație pentru toți copiii, inclusiv cu dizabilități, copii în situație de stradă sau în plasament de urgență, copii din instituții penitenciare și alții;
- 2.1.2. Dezvoltarea de programe alternative de educație a copiilor excluși din sistemul de educație, inclusiv a copiilor în situație de stradă, copiilor cu dizabilități etc.
- 2.1.3. Dezvoltarea unui sistem de orientare profesională și ghidare în carieră la fiecare nivel de învățământ;
- 2.1.4. Dezvoltarea capacităților instituțiilor de învățământ extrașcolar.

Obiectivul specific 2.2: Considerarea opiniei copilului la toate etapele procesului decizional

Acțiuni:

- 2.2.1. Capacitarea actorilor din domeniul protecției drepturilor copilului asupra modalităților de consultare a opiniei copilului;
- 2.2.2. Adoptarea la nivelul instituțiilor (publice și private) municipale de proceduri și instrumente de consultare a opiniei copilului, inclusiv a copiilor cu dizabilități și copiilor din grupurile vulnerabile/ subreprezentate;
- 2.2.3. Crearea de platforme municipale de consultare a opiniei copiilor și tinerilor.

Obiectiv general 3:

Asigurarea dreptului la familie pentru fiecare copil

Obiectivul specific 3.1: Sprijinirea și consolidarea familiei

Acțiuni:

- 3.1.1. Evaluarea periodică a problemelor cu care se confruntă familiile cu copii și adaptarea serviciilor municipale existente la necesitățile acestora și/ sau instituirea de noi servicii;
- 3.1.2. Asigurarea la timp a accesului tuturor familiilor, inclusiv a celor cu copii și/ sau părinți cu dizabilități, la servicii în funcție de necesități;
- 3.1.3. Diversificarea serviciilor de sprijin și reabilitare pentru familiile cu copii, în special a celor cu copii cu dizabilități și/ sau părinți cu dizabilități, a familiilor cu copii mici etc.;

Obiectivul specific 3.2: Consolidarea sistemului de îngrijire alternativă

Acțiuni:

- 3.2.1. Implementarea principiilor necesității și potrivirii în îngrijirea alternativă, inclusiv prin revizuirea regulamentelor de funcționare a serviciilor de îngrijire alternativă;
- 3.2.2. Instituirea unui sistem unic de management de caz electronic a copiilor din îngrijirea alternativă;

- 3.2.3. Instituirea moratoriului la instituționalizarea copiilor cu vârsta de 0-6 ani;
- 3.2.4. Reorganizarea Gimnaziului Internat nr.3 și a Centrului municipal de plasament pentru copii de vârstă fragedă;
- 3.2.5. Dezvoltarea spectrului de servicii alternative de îngrijire de tip familial care să răspundă necesităților copiilor cu dizabilități, a copiilor mici, a copiilor cu tulburări de comportament, victime ale violenței și alte grupuri.

Obiectivul specific 3.3: Asigurarea (re) integrării socio-familiale a copiilor și tinerilor din îngrijirea alternativă

Acțiuni:

- 3.3.1. Dezvoltarea și implementarea programelor de pregătire către viața independentă a copiilor din îngrijirea alternativă;
- 3.3.2. Dezvoltarea și implementarea serviciilor de suport și îngrijire pentru adolescenții și tinerii ieșiți din îngrijirea alternativă.

Obiectiv general 4:

Consolidarea sistemului municipal de protecție a copilului

Obiectivul specific 4.1: Dezvoltarea organizațională a autorității tutelare

Acțiuni:

- 4.1.1. Cercetarea fenomenelor și nevoilor în domeniul protecției copilului în mun. Chișinău;
- 4.1.2. Redimensionarea sistemului municipal de protecție a copilului: structură, servicii, regulamente de funcționare, organigrame, cadru strategic de dezvoltare;
- 4.1.3. Instituirea sistemului de M&E a calității serviciilor și a sistemului informațional de management a datelor în domeniul protecției copilului;
- 4.1.4. Dezvoltarea și implementarea mecanismului de contractare a serviciilor în domeniul protecției copilului;
- 4.1.5. Contractarea de servicii necesare de la prestatorii privați, inclusiv de la OSC.

Obiectivul specific 4.2: Sporirea capacităților personalului din sistemul de protecție a copilului și alte sisteme conexe

Acțiuni:

- 4.2.1. Instituirea, la nivelul tuturor sectoarelor, de sisteme de instruire la angajare și continuă în domeniul protecției copilului;
- 4.2.2. Instruirea periodică a specialiștilor din domeniul protecției copiilor și domeniilor conexe asupra practicilor și procedurilor de protecție a copilului;
- 4.2.3. Dezvoltarea sistemului de supervizare profesională pentru specialiștii din sistemul de protecție a copilului și din sistemele conexe.

Capitolul V: Resurse financiare potențiale și alocate

Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei, cu includerea costurilor corespunzătoare urmează a fi elaborat sub coordonarea Comitetului coordonator și aprobat de Consiliul Municipal Chișinău.

Capitolul VI: Cadrul instituțional de implementare

Un Comitet coordonator fără personalitate juridică, cu rol decizional strategic în procesul de implementare, monitorizare și evaluare a Strategiei municipale pentru protecția copilului 2020-2025 este instituit de către CMC, cu o durată de mandat similară perioadei de implementare a Strategiei. Regulamentul de funcționare și componența nominală a Comitetului coordonator constituie anexe la Decizia de instituire a acestuia.

Comitetul coordonator este constituit din Primarul General al municipiului Chișinău în calitate de Președinte al Comitetului, Viceprimarul de ramură, Șefii subdiviziunilor CMC și OSC-uri de profil.

Comitetul coordonator se întrunește în ședințe ordinare la fiecare șase luni și extraordinare – ori de câte ori este necesar. Lucrările de secretariat ale Comitetului coordonator sunt asigurate de către Secția analiză și monitorizare a domeniilor de ramură a PMC.

Responsabil de coordonarea implementării Strategiei municipale pentru protecția copilului 2020-2025 și Planului de acțiuni a acesteia este viceprimarul de ramură. Fiecare acțiune inclusă în Planul de acțiuni are stabiliți responsabili și parteneri.

Capitolul VII: Sistem de monitorizare și proceduri de monitorizare

Secția analiză și monitorizare a domeniilor de ramură a PMC asigură monitorizarea progreselor în implementarea Strategiei, precum și impactul acesteia.

Monitorizarea progreselor se axează pe monitorizarea indicatorilor setați în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei.

Monitorizarea impactului este realizată la nivelul beneficiarilor de servicii și politici locale generate/ îmbunătățite în procesul de implementare a Strategiei.

Un Sistem de colectare a datelor va fi elaborat în scopul organizării unui proces continuu de schimb de date operative între responsabilii de implementare și Secția Analiză și Monitorizare a domeniilor de ramură a PMC. Rapoarte semianuale și anuale de progres vor fi elaborate de Secția Analiză și Monitorizare a domeniilor de ramură a PMC și validate la ședințele Comitetului coordonator. Rapoartele de progres vor reflecta rezultatele înregistrate la stadiul respectiv de

implementare a Strategiei, vor propune ajustări a măsurilor planificate și realizate parțial sau deloc etc.

Cel puțin o evaluare externă la mijloc de termen și una finală vor fi organizate în scopul ajustării Planului de acțiuni al Strategiei, dar și setarea pașilor post-Strategie.

Promovarea imaginii Strategiei este realizată prin intermediul unei platforme web care în regim real indică progresele și impactul asupra copiilor și familiilor.

Capitolul VIII: Analiza riscurilor

Actorii consultați în procesul de elaborare a Strategiei sunt conștienți de importanța exercițiului, dar și de necesitatea acestei Strategii precum și de faptul că implementarea acesteia este expusă la un șir de riscuri care necesită a fi adresate. Cele mai relevante și mai des menționate riscuri sunt:

- 1) Instabilitatea socio-politică care contribuie la amânarea implementării Strategiei;
- 2) Capacități reduse de implementare;
- 3) Rezistența la schimbările propuse;
- 4) Insuficiența resurselor financiare pentru acoperirea cheltuielilor aferente implementării;
- 5) Capacități reduse de coordonare și monitorizare a implementării.

Diminuarea efectelor sau prevenirea producerii acestor riscuri va considera între altele:

- 1) Implementarea unor măsuri de promovare a vizibilității Strategiei și promovarea proactivă a acesteia în toate mediile;
- 2) Monitorizarea includerii/ adresării obiectivelor și măsurilor Strategiei de către instituțiile municipale în planurile lor anuale;
- 3) Planificarea resurselor financiare pentru întreaga perioadă de implementare;
- 4) Implicarea partenerilor de dezvoltare în implementarea Strategiei;
- 5) Instituirea Sistemelor de Coordonare și de monitorizare a Strategiei și instituționalizarea acestora.

SECRETAR INTERIMAR AL CONSILIULUI



Adrian TALMACI

